

Kaj hoče doseči terorizem?

Nov val terorizma je zajel svet. V zadnjih tednih, pravzaprav v zadnjih dneh, beležimo celo vrsto hudih atentatov, ki so povzročili veliko nedolžnih žrtev. Ni tu mesto, da bi pisali o dogodkih samih: o pokolu na letališču v Karachiju ali o nedeljskem atentatu na diplomata v istem mestu, o pokolu v istambulski sinagogi, ali o treh terorističnih dejanjih, ki so močno prizadela in razburila francosko javnost. Prav tako ne gre, da bi na tem mestu obširneje pisali o atentatu na letališču v Seulu ali o atentatu v Münchnu in drugih podobnih dogodkih.

Navedli smo stvari, ki jih vsi poznamo iz dnevne kronike, da bi dali okvir mislim, ki se človeku porajajo, ko sliši za taka zločinstva. Naravno je, da se človek pri tem vpraša, kaj hočejo doseči teroristi? Značilno je tudi, da ni nikomur jasno, kdo pravzaprav stoji za najrazličnejšimi skupinami, ki si prevzemajo očetovstvo nad temi dejanji.

Cilj, končni cilj je verjetno kje daleč v ozadju in je recimo »politično-ideološki«; trenutni cilj pa je prav gotovo ustvariti ozračje strahu in nezaupanja, nestabilnosti in ranljivosti prizadetih držav. Očitno je namreč, in nas ne čudi, da je do tega novega vala terorizma prišlo v času, ko je v svetu opaziti splošno vidne pojave, pravzaprav dejanja in izbire, ki kažejo, da je volja vladajočih in velesil, da pride do mirnega reševanja problemov in nespornost, ki pogojujejo politično in družbeno življenje na svetu.

Sovjetska zveza in Združene države Amerike, vsaj tako zglada, sta se sporazumeli glede jesenskega sestanka med Schulztem in Ševardnazejem, rešil se je tudi problem Daniloffa in Zaharova, prav tako je miroljubna javnost pozdravila pogovore med Peresom in maroškim kraljem ter egipčanskim predsednikom Mubarakom in Peresom, ki je bil v teh dneh v Egiptu. Ob teh dogodkih pa bi lahko naštevali še vrsto drugih, ki kažejo, da skušajo politiki doseči, vsaj glede ključnih vprašanj, kot so odnosi med velesilama, bližnjevzhodno vprašanje, filipinsko vprašanje in vrsta drugih problemov, ki danes burijo duhove po svetu, neko mirno rešitev. To je gotovo znak, ki kaže na dobro voljo človeštva, da končno pride do trdnjših političnih in družbenih postavk, ki bi zagotovile mir in vse, kar mirno stanje prinese s seboj, se pravi rešitev drugih, življenjskih problemov, ki tarejo človeštvo.

Politiki in diplomati so za enkrat postavili te osnovne temelje. Vse kaže, da

nadaljevanje na 3. strani ■

Zanimiv simpozij o škofu Sedeju v Rimu

V tednu od 8. do 12. septembra sta Slovenska teološka akademija in Papeški slovenski zavod v Rimu priredila v Sloveniku simpozij o nadškofu Frančišku Borgiji Sedeju, ki je bil goriški knezonadškof od leta 1906 do leta 1931. Gre torej za izredno pomembno pobudo, ki je osvetlila lik osebnosti, ki bi nedvomno že prej zaslužila temeljito študijo, saj je znano, da je skozi vso dobo svojega škofovanja imela nadvse pomembno vlogo in to ne samo na Goriškem, ampak vsaj do konca prve svetovne vojne na vsem slovenskem prostoru.

Številni predavatelji so tako osvetlili Sedejev lik in njegovo delovanje. Govorili so Andrej Sedej, nadškofov pranečak, ki je predstavil Sedejev rod, prof. Tomaž Pavšič pa je z besedo in sliko prikazal Sedejevo domovino Cerkljansko, ki je dala slovenskemu narodu veliko pomembnih osebnosti, ne glede na izredno lepo in zgodovinsko zanimivo naravno okolje.

Profesorja Tomaž Simčič in Marijan Kravos sta prikazala nadškofovo življenje in bibliografijo nadškofa Sedeja, ki obsega za enkrat 117 samostojnih del. V pripravi pa je bibliografija o njem. Tržaški profesor Salimbeni je predstavil politično-zgodovinsko ozadje na Goriškem v času Sedejevega škofovanja. Dekan Stanko Medvešek pa je predstavil bogato slikovno in arhivsko gradivo, ki je bilo razstavljeno v Sloveniku in ki posredno priča o vsestran-

ske angažirani osebnosti Frančiška Borgije Sedeja.

Profesor Pirjevec, ki naj bi spregovoril o zgodovinskem okviru Sedejevega škofovanja med Slovenci do prve svetovne vojne, je po arhivskih raziskavah, predvsem na Dunaju odkril nekaj zanimivih podatkov o Sedejevem imenovanju za goriškega nadškofa, osvetlil pa je tudi njegovo delovanje, oziroma svetovnonazorsko gledanje in odnos do Avstrije, predvsem iz podatkov, ki jih je mogoče razbrati iz Sedejevih pastirskih pisem. Prof. Franc Kralj je izredno natančno analiziral Sedejeva pastirska pisma in druge vire, ki pričajo o njegovem delovanju med Slovenci.

Udeleženci zborovanja so bili v sredo tudi na avdienci, ki je bila zaradi slabege vremena v nabito polni dvorani »Pavel VI.«, kjer je udeležence seminarja papež pozdravil tudi v slovenščini. Popoldanske ure so bile namenjene prikazu Sedejevega gledanja na politična in nacionalna dogajanja, na katera je nadškof gledal predvsem kot človek univerzalne Cerkve, ki ne dela razlik med narodi in glede politike verjame, da katolištvo lahko daje odgovor za pletenim političnim vprašanjem. Zanimiv in bogato dokumentiran je bil prispevek dr. Milice Kacin-Wohinz, ki je prikazala kako so italijanske oblasti gledale na nadškofa Sedeja, večerno predavanje Miloša

dalje na 2. strani ■

SMOLE IN ZLOBEC NA OBISKU V TRSTU

Novi predsednik Republiške konference Socialistične zveze delovnega ljudstva Slovenije Jože Smole je v petek, 12. t.m., v spremstvu podpredsednika Cirila Zlobca opravil obisk v Trstu, kjer se je v prostorih jugoslovanskega generalnega konzulata srečal z enotno delegacijo Slovencev v Italiji. Po krajšem pozdravnem nagovoru generalnega konzula Draga Mirošiča je predsednik Smole poudaril, kako je SZDL dolžna že po svojem statutu skrbeti za stike s Slovenci, ki živijo izven meja matične domovine ter jim nuditi pomoč pri njihovih prizadevanjih za obstoj in vsestranski razvoj. Izrazil je zadovoljstvo, da se je lahko sestel s predstavniki Slovencev v Italiji, se pravi z enotno slovensko delegacijo.

Člani delegacije so nato obširno obrazložili trenutno stanje slovenske narodne manjšine v Italiji, predvsem njena priza-

devanja za dosego globalne zaščite. V tej zvezi so ugotovili, da se kljub pogostim izjavam in obljubam italijanskih političnih sil zadeva ne premakne z mrtve točke, kajti ustrezni zakonski predlogi so še vedno v predalih pristojnih parlamentarnih komisij. Člani enotne delegacije so predsednika in podpredsednika SZDL Slovenije seznanili tudi z drugimi aspekti manjšinske problematike, tako da sta imela natančno sliko trenutnega stanja slovenske narodne skupnosti v Italiji.

Predsednik Smole je poudaril, da se bosta Slovenija in celotna federacija še dalje prizadevali, da bi Italija izpolnila manjšinske obveznosti, ki izhajajo iz mednarodnih pogodb in sporazumov. Še isti dan sta predsednik Smole in podpredsednik Zlobec opravila obisk v Gorici, kjer sta se srečala z odposlanstvom Slovenske kulturno gospodarske zveze.

RADIO TRST A

■ NEDELJA, 21. septembra, ob: 8.00 Radijski dnevnik; 9.00 Sv. maša iz župne cerkve v Rojanu; 10.30 Mladinski oder: »Mala čarovnica« (Ottfried Preussler - Katja Ogrin - Tanja Rebula), RO; 11.45 Vera in naš čas; 12.00 Kmetijski tednik; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila; 14.25 Drugi del 16. festivala narodnozabavne glasbe v Števerjanu; 15.00 Slovenski zbori: moški zbor »France Prešeren« iz Kranja; 16.00 Na počitnice; 17.00 Šport; 19.00 Radijski dnevnik.

■ PONEDELJEK, 22. septembra, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Koledarček - Narodnozabavna glasba; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Liki iz naše preteklosti; 9.00 Iz življenja naših skladateljev: »Miroslav Vilhar« (Miroslav Košuta), RO; 10.00 Poročila in pregled tiska; 10.10 Koncert; 12.00 Sestanek ob 12h: Onkraj naših ožjih meja; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 »Cecilijanka 1985«: mešani zbor »Jože Srebrnič« iz Deskel, mešani zbor »Vrtojba« in ženski zbor »Sovodnje«; 14.00 Poročila in deželna kronika; 16.00 Beležka; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Klasični album; 18.00 Kmetijski tednik; 19.00 Radijski dnevnik.

■ TOREK, 23. septembra, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Koledarček - Narodnozabavna glasba; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Morje, zibelka človeštva; 10.00 Poročila in pregled tiska; 10.10 Koncert; 12.00 Sestanek ob 12h: Dramska vetrovnica: Aleksander Marodič: Zgodbe ob meji: »Mojca«; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Otroški kotiček; 16.00 Beležka; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Klasični album; 18.00 Slovenka; 19.00 Radijski dnevnik.

■ SREDA, 24. septembra, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Koledarček - Narodnozabavna glasba; 8.00 Poročila in deželna kronika; 9.00 Iz življenja naših skladateljev: »Anton Foerster« (Miroslav Košuta), RO; 10.00 Poročila in pregled tiska; 10.10 Koncert; 12.00 Sestanek ob 12h: S potovanja po Afriki; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Tržaški oktet v Kulturnem domu v Trstu; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Glasbeni portret Urbana Kodra; 16.00 Beležka; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Klasični album; 18.00 Literarne podobe; 19.00 Radijski dnevnik.

■ ČETRTEK, 25. septembra, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Koledarček - Narodnozabavna glasba; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Povejmo v živo! Gost oddaje: profesor latinščine Silvo Kopriva; 10.00 Poročila in pregled tiska; 10.10 Koncert; 12.00 Sestanek ob 12h: Poletne razglednice; 13.00 Radijski dnevnik; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Otroški kotiček; 16.00 Beležka; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Klasični album; 18.00 Četrkova srečanja: Pričevanja o Tigru; 19.00 Radijski dnevnik.

■ PETEK, 26. septembra, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Koledarček - Narodnozabavna glasba; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Stoji učilnica zidana; 10.00 Poročila in pregled tiska; 10.10 Koncert; 12.00 Sestanek ob 12h: Izleti v likovno umetnost; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Letošnje mednarodno zborovsko tekmovalje »Cesare Augusto Seghizzi« v Gorici; 14.00 Poročila in deželna kronika; 15.00 Iz filmskega sveta; 16.00 Beležka; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Klasični album; 18.00 Kulturni dogodki; 19.00 Radijski dnevnik.

■ SOBOTA, 27. septembra, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Koledarček - Narodnozabavna glasba; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Kulturni dogodki; 9.00 Iz sence večnosti; 10.00 Poročila in pregled tiska; 10.10 Koncert; 12.00 Sestanek ob 12h: Na počitnice!; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Poti do branja; 16.00 Beležka: Filipike in jeremijade Ivana Cankarja v interpretaciji Jožeta Babiča; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Klasični album; 18.00 Dramska vetrovnica: »Smeh na domačih tleh« (Lelja Rehar); 19.00 Radijski dnevnik.

Izdajatelj: Zadruga z o. z. »NOVI LIST« — Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, št. 157. Odgovorni urednik: dr. Drago Legiša — Tiska tiskarna Graphart. Trst, ulica Rossetti 14, tel. 772151

Zanimiv simpozij o škofu Sedeju...

■ nadaljevanje s 1. strani

Rybara pa je bila priložnost, da so zbrani lahko spoznali, kakšen je bil nadškof Sedej v prijateljskem dopisovanju z dr. Primožičem. Gre za predstavitev pisem, ki jih hrani mariborska Univerzitetna knjižnica in so se pokazala kot zanimiv vir za spoznavanje osebnosti nadškofa Sedeja.

V četrtek dopoldne sta predavala prof. Paolo Malni, ki je predstavil pomen, ki ga je Sedej polagal pastoralnim vizitacijam. Namenjene so bile predvsem verskemu-pastoralnemu delu. Avtor je v glavnem obdelal vizitacije med furlanskimi verniki. Sledil pa je poglobljeni prispevek prof. Luigija Tavana, ki je predstavil Sedejevo kulturno zanimanje in pobude, ki jim je bil duša v času škofovanja. Dr. Jurij Bizjak je temeljito obdelal Sedeja biblicista in odnos, ki ga je imel do svetega pisma. Prikazal je nadvse globoko in temeljito Sedejevo poznanje svetega pisma, saj je bil med drugim predavatelj goriškega bogoslovja in tudi ravnatelj na slovitem Augustineumu na Dunaju. Prof. Miroslava Brajnik je podala obsežno in poglobljeno analizo Sedejevih pogledov na vzgojo mladine, kot izhaja iz njegovih pastirskih pisem, prof. Lojzka Bratuž je govorila o Sedejevem odnosu do slovenske književnosti, ki se je značilno kazal predvsem v odnosu do Simona Gregorčiča in Ivana Preglja. Vreden pozornosti je bil tudi sestavek dr. Irene Lupinc - Košuta, ki je osvetlila stike med Sedejem in Ivanom Trinkom. Žal je odpadlo predavanje prof. Pavla Merkušja, ki bi moral govoriti o Sedeju in glasbi, saj je znano, da je bil Sedej eden pobudnikov

cecilijanskega gibanja na Goriškem, brani pa sta bili predavanji prof. Fedore Ferluga-Petronio, ki je orisala Sedejevo zbiranje in odnos, ki ga je imel do ljudskega blaga, ter prof. Antona Trstenjaka, ki je analiziral Sedejevo pisavo in iz nje sklepal o marksiteri Sedejevi značajski potezi.

To je torej v skopih obrisih prikaz seminarja o nadškofu Sedeju, ki je gotovo pomemben mejnik pri temeljitejšem spoznavanju polpretekle zgodovine na Primorskem. Simpozij, ki sta se ga udeležila kot pokrovitelja ob odsotnem koprskem škofu Jenku, njegov škof pomočnik Metod Pirih in goriški nadškof Bommarco, je bil torej predvsem priložnost, da so osvetlili lik te izredne osebnosti, ki je posebno v letih fašizma pomenila vsem Slovencem, a tudi Furlanom, trdno oporo pri narodnoobrambenem boju. S svojimi odločitvami, ki jim je znal dati varstvo Cerkve, je nadškof Sedej eden najvidnejših borcev za pravice našega naroda. A obenem gre za osebo, ki nikakor ni bila krivična ali netolerantna do Italijanov ali Furlanov. Vsem je hotel biti enako skrben pastir, padel — ta izraz si dovolimo — je kot žrtev vatikanske diplomacije.

O nadškofu Sedeju bo verjetno še priložnost, da natančneje spregovorimo, ko bo izšel zbornik tega simpozija o njem.

—o—

V rudniku zlata Kinross, kakih 100 km vzhodno od Johannesburga v Južni Afriki, je iznenada nastala eksplozija, ki je zahtevala 177 človeških življenj. Osem rudarjev pogrešajo, 235 pa so odpeljali v bolnišnice.

Za popolno izvedbo »paketa«

V Innsbrucku je bila seja kontaktne odbora, ki ga sestavljajo predstavniki Južnega Tirola v Italiji in Tirola v Avstriji. Odposlanstvo avstrijskega Tirola je vodil deželni glavar Walnöffer in so ga sestavljali predstavniki vseh avstrijskih strank. Delegacijo Južnega Tirola pa je vodil predsednik bocienske pokrajine Magnago. Na tem sestanku so razpravljali predvsem o vprašanjih, ki bodo v središču pozornosti na srečanju, katerega bo Magnago imel v kratkem v Rimu z ministrom za deželne zadeve Vizzinijem in s podtajnikom v predsedstvu vlade Amatom.

Gre za enakopravnost nemškega jezika na sodiščih, za uveljavljanje predpisov glede etničnega sorazmerja v okviru držav-

nih železnic in za vprašanje deželnega upravnega sodišča v Bocnu, ki je bilo ustanovljeno že pred tremi leti, a še ni začelo poslovati, ker ne najdejo ljudi, ki bi imeli pogoje, katere predvideva zakon. Magnago pravi, da je treba zakon o ustanovitvi upravnega sodišča delno spremeniti.

V Innsbrucku je bil prisoten tudi avstrijski zunanji minister Jankovič, ki je izrazil željo, da bi Italija ob 40-letnici sporazuma Gruber - De Gasperi končno rešila tudi vprašanje uporabe nemškega jezika na sodiščih na Južnem Tirolskem. Minister Jankovič je v tej zvezi pokazal dokajšnjo mero optimizma in napovedal skorajšnje srečanje s svojim italijanskim kolegom Andreottijem v Firencah.

Papež o amnestiji na Poljskem

Papež Janez Pavel II. je pred dnevi nagovoril skupino kakih 750 Poljakov, ki se je udeležila maše v njegovi poletni rezidenci Castelgandolfo. V svojem kratkem govoru je Janez Pavel II. izrazil zadovoljstvo, ker je poljska vlada pred dnevi podelila amnestijo tudi političnim jetnikom. »To odločitev so z zadovoljstvom vzeli na znanje, je naglasil papež, tako na Poljskem kot v tujini.« »Tudi sam se pridružujem izrazom zadovoljstva in upam, je nadaljeval

papež, da bo ta amnestija pomenila začetek pravega dialoga z družbo, za kar se tako zavzeto zanima poljska škofovska konferenca skupno z vsemi tistimi krogi in osebami, ki jim je pri srcu blaginja domovine«.

Veliko zaskrbljenost za položaj v Severni Irski pa je papež Janez Pavel II. izrazil v nagovoru na novega irskega veleposlanika pri Sveti stolici, ki mu je izročil poverilne listine.

Hudi boji v Afganistanu

Sovjetska vojska je ob podpori letalstva in tankov pregnala nekaj tisoč afganistanskih partizanov s področja Paghama v bližini Kabula. S tem se je končala ofenziva, ki jo je sprožila gverila okrog prestolnice in ki je dosegla višek z bombardiranjem in razstrelitvijo velikega skladišča orožja redne afganistanske vojske.

Iranska tiskovna agencija Irna je sporočila, da so sovjetski vojaki obglavili 42 afganistanskih civilistov. Do krvavega dogodka naj bi prišlo pred dvema tednoma v vasi Maqi Abad pri Heratu, ki je tretje najpomembnejše afganistansko mesto. Sovjetski vojaki naj bi obglavili vaščane, ker so se brez boja predali islamskim gverilcem. V tem predelu že dalj časa potekajo hudi boji, med katerimi naj bi sovjetska vojska izgubila vsaj sto mož, 50 vojakov pa so afganistanski partizani zajeli.

KAJ HOČE DOSEČI TERORIZEM?

■ nadaljevanje s 1. strani

gre vsa svetovna diplomacija in politika v smer postopnega, a nezadržnega u-stvarjanja mirnega in plodovitega okolja za človeštvo. Teroristična dejanja zadnjih dni niso, vsaj za enkrat, povzročila odstopov od zastavljene poti. Oblasti prizadetih držav se niso prepustile nepremišljenim odločitvam, teroristična dejanja niso povzročila spremembe smernic, ki iščejo rešitve v diplomatskih, medčloveških pogovorih in ne v zločinskih dejanjih, ki povzročajo le nedolžne žrtve, a nikakršnega resnega in dolgotrajnega uspeha.

Vse kaže torej, da terorizmu ne bo uspelo porušiti tega, kar mednarodna diplomacija že tedne in mesece gradi.

M. T.

Začelo se je novo šolsko leto

Poletnih počitnic je konec. Za učence in dijake, njihove učitelje in profesorje ter starše se začinja novo šolsko leto.

Iz leta v leto je to trenutek, da se vsa javnost nekoliko zamisli o tej ustanovi in osrednji vlogi, ki jo opravlja v naši družbi. Družbo pa sestavljamo ljudje, tudi šolsko. Zato mislimo teh nekaj priložnostnih besed ob začetku letošnjega šolskega leta nameniti prav medčloveškim odnosom na šolah.

Mislimo namreč, da je to osnova, brez katere ni mogoče imeti stika med ljudmi, ta pa je prvenstvenega pomena predvsem glede odnosov med učenci in učitelji. Brez pravega odnosa bo le težko prišlo do vidnejših uspehov. Vpliv, ki ga ima učitelj na učence, posebno v prvih letih šolanja, je prav gotovo lahko odločilen. Od njega je namreč precej odvisen odnos, ki ga bo učenec imel do šole, do učenja, do nekaterih predmetov. Seveda, v razredu, kjer je morda veliko ljudi, ni lahko oblikovati in dati vsakomur to, kar potrebuje, je pa to cilj, ki si ga gotovo postavljajo vsi vzgojitelji. Pri tem namreč ne smemo pozabiti, da je smisel šole tudi v tem, da ob splošnem znanju oblikuje tudi značaje in osebnosti otrok. Koliko truda, potrpljenja, smisla za človeške potrebe ljudi, razumevanja za težave in osebne stiske otrok, mora imeti učitelj, vedo le oni, ki so poskusili ta poklic. Nedvomno pa je res, da je prav ta doba učenja odločilnega pomena za poznejša zanimanja in znanje, predvsem pa za odnos do študija in šole sploh.

Nekateri profesorji srednjih šol in višjih srednjih šol, se večkrat pritožujejo nad delovnimi navadami dijakov. Mnogokrat je

to odvisno prav od navad, ki so si jih navzeli kot učenci. Nedvomno pa je res, da zahtevajo starejši učenci in dijaki še drugačen odnos in delo. Vsekakor pa je to zelo odgovorna služba, ki jo nekateri omalovažujejo. Gre za žal precej razširjen pojav, ki nekako z viška gleda na poklic učitelja ali profesorja, celo nekateri učitelji ali profesorji se zaradi teh pomislekov družbe znajdejo v zagati in se skorajda sramujejo svojega poklica.

Gotovo je tega delno kriva družba sama, ki je izoblikovala drugačen pogled na izobrazbo in življenje samo. Mnogi iščejo ugleda in uspehov na delovnih mestih, pozabljajo pa, da je to hote ali nehote vedno bolj odvisno prav od šole.

Res, šola v Italiji, predvsem kar se učnih načrtov tiče, verjetno potrebuje korenitih sprememb in posodobitev, je pa tudi nedvomno res, da je vsak napredek mogoč le iz poznanja prejšnjega in iz odprtosti do novih vprašanj in problemov. Prav to pa je gotovo ena osnovnih vzgojnih postavk sleherne, tudi naše šole.

Zato ob začetku šolskega leta želimo vsem učencem in dijakom, vsem učiteljem in profesorjem, veliko uspehov in da bi med šolskim letom bilo veliko priložnosti za medsebojno osebno obogatitev, kajti učenci in dijaki so prva in najpomembnejša stimulacija za učiteljevo ali profesorjevo delo.

M. T.

—o—

REAGAN PRED ZN

Ameriški predsednik Reagan bo 22. septembra spregovoril med zasedanjem glavnega zbora Združenih narodov. Kot je povedal glasnik Bele hiše, se bo Reagan ob tej priložnosti pogovarjal z zunanjimi ministri prijateljskih držav Evrope in Azije. Glasnik je tudi povedal, da bo ameriški predsednik govoril predvsem o problemih svetovnega miru. Tokrat bo Reagan že petič spregovoril na zasedanju glavnega zbora Združenih narodov.

TORTORA OPROŠČEN

Prizivno sodišče v Neaplju je 15. t. m. prebralo razsodbo ob koncu dolgega procesa proti 191 osebam, ki so bile obtožene raznih kaznivih dejanj v zvezi s tako imenovano Cutolovo kamoro. Sodišče je popolnoma oprostilo 114 obtožencev, med njimi znanega televizijskega napovedovalca in časnikarja Enza Tortoro. Oprostitev Enza Tortore so politični predstavniki v glavnem vzeli z zadovoljstvom na znanje.

ZASEDANJE GATT

Urugvajski predsednik Julio Maria Sanguinetti je 16. t. m. v Punt del Este uradno odprl zasedanje članic sporazuma o mednarodnih trgovinskih izmenjavah GATT. Na zasedanju skušajo predvsem doseči sporazum za nov niz večstranskih pogovorov, katerega cilj naj bi bila sprostitev mednarodnih trgovinskih izmenjav. Iz nastopov delegatov 92 držav, ki so zastopane v Punt del Este, si je moč ustvariti sklenjeno sliko zadržanja posameznih vlad.

Stoletnica rojstva pionirja slovenskega letalstva Edvarda Rusjana

Na Brniku je bila v petek, 12. t. m., slovesnost ob stoletnici rojstva pionirja slovenskega letalstva Edvarda Rusjana, ki se je rodil v Trstu. Njegova družina pa se je kaj kmalu preselila v Gorico, kjer je imel oče sodarsko delavnico. Ko mu je bilo komaj 14 let, je skupno z bratom Jožetom izdelal prvi letalski model, nakar se je odločil, da bo izdelal pravo letalo. Priprave so trajale polnih devet let, medtem pa se je po obisku letalskega mitinga v Brescii še bolj navdušil za letalstvo. Z bratom Jožetom sta leta 1910 izdelala prvo goriško eskadriljo šestih letal, ki so bila različna po zasnovi in izvedbi. Edvard je prvič poletel 25. novembra 1909, to je bil tudi prvi slovenski motorni polet z letalom lastne konstrukcije in izdelave.

Brata Rusjan sta si prizadevala, da bi izdelala tako izpopolnjeno letalo, ki bi ga lahko serijsko gradili. Ker nista imela dovolj denarja, sta se zaposlila v Zagrebu pri Mihajlu Merčepu, ki je tudi načrtoval izdelovanje letal za prodajo. Tako je nastalo enokrilno Rusjanovo letalo s francoskim motorjem »gnome«. Edvard ga je preizkusil v Zagrebu, nato pa se je pripravil na turnejo po Balkanu. Že pri prvem nastopu

9. januarja 1911 v Beogradu pa se je ponesrečil, ko mu je bilo komaj 24 let.

Na Brniku so odprli razstavo o letalstvu in življenju ter delu Edvarda Rusjana, še isti večer pa je bila v ljubljanski Filharmoniji svečana akademija z nastopom velikega orkestra RTV Ljubljana, pevskega zbora gojencev Letalske akademije iz Sarajeva in ženskega zbora iz Branika pri Novi Gorici.

—o—

JUGOSLAVIJA - GRČIJA IN MAKEDONSKO VPRAŠANJE

Član predsedstva jugoslovanske federacije Stane Dolanc je bil na neuradnem obisku v Atenah ter je z grško vlado razpravljal tudi o makedonskem vprašanju. Grška vlada doslej ni hotela priznati makedonske manjšine.

Dolanc je po obisku povedal, da je grška vlada zdaj sklenila priznati makedonščino kot enega izmed uradnih jugoslovanskih jezikov v stikih med obema državama. Odslej bodo v Grčiji tudi priznali študijske naslove, katere so grški študentje dobili v Makedoniji v Jugoslaviji.

Zakaj ovire na Opčinah?

Jugoslovanski generalni konzul v Trstu Drago Mirošič se poslavlja od svojega službenega mesta, ker bo na začetku prihodnjega meseca nastopil službo v beograjskem zunanjem ministrstvu. Zato je že opravil vrsto poslovnih obiskov, ki se bodo nadaljevali do konca meseca.

Prejšnji teden pa je bil gost Hranilnice in posojilnice na Opčinah, kjer so ga sprejeli predsednik Milič in številni odborniki ter ravnatelj dr. Drago Gantar. Predsednik Milič je obrazložil glavne značilnosti openskega slovenskega denarnega zavoda in med drugim ugotovil, da se je v zadnjih 20 letih delovanje zelo okrepilo, saj je denarni zavod najprej zgradil novo, za tedanje čase veliko stavbo, kjer je začel delovati današnji sedež, že po nekaj letih pa se je izkazalo, da so prostori nezadostni, tako da se je upravni svet odločil za nakup obširnega zemljišča s staro, večjo stavbo prav sredi Opčin, kjer bodo že v kratkem začeli graditi novi sedež hranilnice in posojilnice.

Ravnatelj dr. Drago Gantar je ugotovil, da je pri denarnem zavodu zaposlenih 60 ljudi, glede na stalno širjenje delokroga pa si upravni svet že nekaj let prizadeva, da bi pristojne oblasti izdale dovoljenje za odprtje še enega okenca, za kar ima openska hranilnica in posojilnica vse pogoje. Toda vsa njena prizadevanja so bila do zdaj zaman, saj ustrezno dovoljenje še ni bilo izdano. Ravnatelj in njegovi sodelavci menijo, da gre tu predvsem za ovire, ki jih postavljajo nekatere krajevne politične sile, katerim je slovenski denarni zavod očitno trn v peti. Ravnanje nekaterih krogov in uradov je naravnost nerazumljivo, če pomislimo, da gre za zadrugo, ki nima dobičarskih namenov in ciljev, in če imamo pred očmi na primer dejstvo, da je hranilnica in posojilnica v bližnjem Štarancanu pri Trziču dobila dovoljenje za odprtje celo tretjega okenca, se pravi za odprtje druge podružnice, tako da posluje tudi v Ronkah in Trziču. Ta denarni zavod pa je po obsegu poslov znatno za opensko hranilnico in posojilnico, ki je druga v de-

želi Furlaniji Julijski krajini. V skladu s težnjo, da se bančni zavodi čedalje bolj približajo klientom, bi pristojne oblasti morale openski hranilnici in posojilnici odobriti odprtje vsaj ene podružnice na Tržaškem.

Generalni konzul Mirošič je z zanimanjem poslušal izvajanja obeh predstavnikov denarnega zavoda na Opčinah in obljubil svoje nadaljnje zanimanje za rešitev glavnega problema, ki mu je bil pravkar obrazložen. Priznal je tudi, da ima hranilnica in posojilnica na Opčinah pomembno vlogo v gospodarskem življenju slovenske narodne manjšine v Italiji.

—o—

»ODPRTA MEJA«

V soboto, 20., in nedeljo, 21. septembra, bo v dolini Glinščice tradicionalna »Odprta meja«, kar pomeni, da bo po prijateljskem dogovoru možen prost prehod državne meje v Botaču z navadnim osebnim dokumentom.

V nedeljo bo prijateljsko srečanje z naslednjim sporedom:

— od 9.30 do 10. ure zbiranje pred vhomom v Škocjanske jame;

— ob 10. uri obisk Škocjanskih jam, kjer so predvideni pozdravi oblasti in prva skupna zdravica miroljubnemu sožitju. Nato bo obisk na Beki.

VOĐENA EKSKURZIJA

Društvo naravoslovcev in tehnikov Tone Penko vabi člane in prijatelje na vodeno ekskurzijo po gozdni učni poti Panovec pri Novi Gorici, katera bo v nedeljo, 28. septembra. Zbirališče ob 8.30 pred tržaško sodnijo ali ob 9.30 pri Rdeči hiši. Prevoz z lastnimi sredstvi. Ekskurziji se bodo pridružili tudi člani Prirodoslovnega društva Slovenije.

Zaključili so se »Kmetijski dnevi« v Boljuncu

»Kmetijski dnevi« v Boljuncu so postali že pojem. Za vse naše kmete, a tudi za vse tiste, ki jih zanimajo vrtnarstvo, gojenje malih živali, vinogradništvo, cvetličarstvo, čebelarstvo in še druge, veliko bolj specifične stroke, so namreč imeli priložnost, da si v Boljuncu ustvarijo nadvse zanimivo sliko o zadnjih novostih z raznih področij kmetijstva.

Organizatorji Kmetijskih dnevov so tudi letos poskrbeli za nadvse zanimiv strokovni, kulturni in zabavni spored, ki je vsakomur lahko nudil veliko zanimivega. Še posebej sta bili zanimivi okrogli mizi o ovrednotenju teritorija in upravljanju jursarskih zemljišč ter o sedanjih možnostih in perspektivah razvoja in vključevanja mladih v kmetijstvo.

Vsak obiskovalec, in ni jih bilo malo na razstavljalnem prostoru ob kulturnem domu v Boljuncu, pa si je lahko ogledal tudi osem zanimivih razstav. Tako so pripravili razstavo kmetijskih pripomočkov in orodij, razstavo fitofarmaceutskih pripravkov, razstavo malih živali, razstavo medu in čebelarstvih pripomočkov, razstavo sadja in zelenjave, razstavo cvetja, razstavo strokovnih publikacij in še etnografsko razstavo. Nekatero razstavo so bile namenjene tudi prodaji.

Po mnenju organizatorjev in obiskovalcev je torej tudi letošnja priredba Kmetijskih dnevov dosegla lep uspeh.

Zanimiv niz koncertov »Repentabor«

V nedeljo, 14. t.m., se je pod pokroviteljstvom tržaške pokrajine začel niz koncertov, ki jih prireja deželni sedež RAI in skupina Gallus Consort iz Trsta, ki jo vodi prof. Miloš Pahor in je znana pod imenom Repentabor.

Prvi koncert je bil v nedeljo, 14. t.m., ko je nastopil Gallus Consort, ki ga sestavljajo Miloš Pahor (flavta), Irena Pahor (oboa), Stefano Picotti (violina), Stefano Carlini (viola) in Simona Slokar (violončelo), koncert pa je bil v Kraškem muzeju.

Posebno zanimiv se obeta koncert, ki ga v nedeljo, 21. t.m., prirejajo v Luteranski cerkvi na trgu Panfili. Z zanimivim sporedom bo nastopil sloviti nizozemski glasbenik Frans Brüggen, ki je, čeprav priznan dirigent in solist, zaslovel predvsem kot eden najpomembnejših glasbenih osebnosti, ki so ponovno uveljavile baročno glasbo, izvajano na baročen način in z baročnimi instrumenti. V nedeljo bo ta sloviti solist na kljunasto flavto izvajal vrsto skladb, pretežno iz 16. in 18. stoletja, gotovo pa bo zanimivo prisluhniti skladbi »Frammenti«, ki jo je napisal sodobni skladatelj Shinohara.

Zadnjo nedeljo v septembru bo v tem ciklu koncertov »Repentabor« v repentabrski cerkvi. Nastopil bo Ensemble »Concerto«, ki ga vodi Roberto Gini, ki bo izvajal skladbe raznih skladateljev iz 17. stoletja.

Prvo nedeljo v oktobru pa bodo v repentabrski cerkvi zaključili niz glasbeniki skupine Gallus Consort, ki pa bodo nastopili s svežim repertoarjem v glavnem angleških baročnih skladateljev.

Ob 20-letnici nabrežinskega Sokola

V nedeljo se bodo zaključile proslave ob 20-letnici ustanovitve ŠD Sokol iz devinsko nabrežinske občine. Društvo, ki je nastalo — kot ostala na Tržaškem — za časa športnih iger na pobudo takratnih mladih športnih entuziastov, je kmalu doseglo precejšnjo kakovostno raven in pomen tudi v meddeželnem merilu. Naj omenimo le nepredvidljiv uspeh v moškem namiznem tenisu, ko so naši pingpongaši s serijo napredovanj dosegli celo državno A ligo. Na žalost se Nabrežinci opustili to panogo in se posvetili košarki, ki danes združuje že lepo število fantov, kar je bilo očitno na komaj zaključenem 24-urnem maratonu, ko je Sokol s približno 30 igralci speljal tekmovanje do konca kot zmagovalec proti ekipi, katero so sestavljali igralci goriškega Doma, Kontovela, Bora, Poleta in sežanskega Kraškega zidarja.

Poglavje zase zasluži ženska odbojka, s katero se to društvo bavi od same ustanovitve. V tej disciplini je društvo več let nastopalo v državni B ligi in tu ostalo kot edini slovenski predstavnik. To prestižno mesto je društvo prepustilo naši združeni ženski ekipi, ki danes nastopa pod pokroviteljstvom Mebla. Kakovost dela pri Sokolu pa se še pozna, saj so lansko sezono mlajše igralke dosegle napredovanje v D ligo po dramatičnem boju s prav tako mladimi Borovkami. Jasno je torej, da se bodo proslave te važne obletnice zaključile prav z odbojgarskim turnirjem, ki se ga bodo udeležile vse naše ženske ekipe. Turnir bo v nabrežinski telovadnici v soboto, 20. in nedeljo, 21. t.m., nakar bo sledila krajša proslava, na katero so vabljeni vsi športniki in še posebej vsi sedanji in bivši igralci ter člani nabrežinskega društva.

Zanimiv seminar v Gorici

Slovenska kulturno gospodarska zveza iz Gorice je v sodelovanju s SLORI-jem priredila prejšnji teden zanimiv seminar pod naslovom »Možnosti in ovire pri profesionalnem uveljavljanju mladega Slovence«. Seminar se je odvijal v prostorih Dijaškega doma v Gorici in je pritegnil precejšnjo pozornost, predvsem med strokovnjaki, ki se ukvarjajo s podobnimi problemi.

Seminar se je začel v četrtek, 11. t.m., ko sta uvodni razgovor, pravzaprav uvodno okroglo mizo vpeljala prof. Darko Bratina in Pavel Stranj. Karel Devetak in Branko Jazbec sta v svojem predavanju osvetlila položaj Slovencev v Italiji v sodobnem ekonomskem in političnem kontekstu.

V petek, 12., je sociolog Veljko Rus govoril o velikih spremembah, ki jih doživlja družba tudi na delovnem sektorju, kjer so seveda močno vidni predvsem tehnološki dosežki, ki spreminjajo sisteme proizvodnje. O spremembah in potencialu v gospodarskem razvoju Furlanije - Julijske krajine na podlagi operativnih izkušenj sta govorila Eugenio Del Pieri in Darjo Cupin.

Sobotni predavanji sta skušali nekoliko primerjalno razčleniti družbeno-politične dileme v Sloveniji in v naši deželi. O tem sta predavala Savin Jogan in Ivan Bratina. Pavel Slamič pa je govoril na temo »Biti Slovenec in italijanski državljan: vprašanje posluževanja obstoječih pravic ter perspektive globalnega zaščitnega zakona.«

Seminar se je končal v nedeljo, ko je bila na vrsti okrogla miza na temo: Vprašanje podjetnosti in profesionalnega uveljavljanja mladih Slovencev v Italiji. Pri okrogli mizi je sodelovala cela vrsta ljudi, ki so dali pečat vsemu razgovoru.

Seminar je gotovo pokazal precej važnih dejstev, ki bi lahko potencialno bili zanimivi predvsem v načrtovanju bodočih investicij in načrtovanju poklicne izobrazbe naše mladine. Vsekakor gre za pobudo, ki bi zaslužila temeljitejšo obdelavo, saj gre za vprašanja, ki zanimajo vso slovensko ljudstvo.

Galebov šolski dnevnik 1986-87

V prostorih Tržaške knjigarne je v torek, 16. t.m., urednik mladinske revije Galeb Lojze Abram predstavil četrti Galebov šolski dnevnik 1986-87, ki je na razpolago slovenskim učencem in dijakom že ob samem začetku novega šolskega leta. Urednika Lojzeta Abrama smo naprosili, naj za naše bralce obrazloži glavne značilnosti letošnjega šolskega dnevnika.

Letošnji Galebov šolski dnevnik je v primerjavi z lanskim bolj izpopolnjen. Sporazumno z ravnatelji nižjih srednjih šol in z učiteljstvom, sem v dnevnik vključil še nekaj prepotrebni in koristnih razpredelnic, ki jih bodo med šolskim letom uporabljali bodisi učenci in dijaki kot učno osebje. Novi Galebov dnevnik vsebuje poleg običajnih razpredelnic za urnike, za šolsko osebje, za sošolce, opravičila in razne druge razpredelnice, še vrsto že natiskanih obrazcev za predčasni odhod iz šole in dovoljenj za izvenšolsko udejstvovanje. Na prvih straneh dnevnika je koledar za tekoče in prihodnje leto, šolski koledar trajanja šolskega leta in šole prostih dnevov. Strani dnevnika krasijo razne vinjete za posamezne priložnosti in praznike, na zadnjih straneh pa vsebuje dnevnik nekaj zanimivosti, med katere sem letos vključil seznam starih slovenskih mer, katerih izraze večkrat srečujemo v slo-

venski literaturi. Sledijo še podatki o treh sosednjih državah in treh sosednjih deželah, oziroma republikah, v katerih živimo Slovenci, na koncu pa je celoten seznam držav Ameriške celine.

Spremembe pri letošnjem določanju začetka šolskega leta s strani ministrstva za šolstvo in parlamenta so zakrivilo pomanjkljivost. Dnevnik je bil v tisku že v juliju in bil dotiskan 14. avgusta. Sele konec avgusta pa je padla odločitev glede začetka novega šolskega leta, zato je v dnevniku, po priporočilu tržaškega šolskega skrbništva, naveden datum 22. september za začetek šolskega leta. Vendar mislim, da ta pomanjkljivost ne bo okrnila vrednosti Galebovega šolskega dnevnika, ki ga vsi učenci in dijaki nestrpnost pričakujejo, ker jim pomeni koristen pripomoček pri vsakdanjem šolskem delu.

Letošnji šolski dnevnik je že četrti po vrstem redu, kar pomeni, da postaja že tradicija. Kako je nastala ta pobuda?

Še vsako leto so se slovenski učenci in dijaki posluževali italijanskih šolskih dnevnikov, ki jih na pretek prodajajo vsepovsod. Zakaj ne bi imeli naši šolarji slovenskega dnevnika, ki naj bi bil ogledalo naše, slovenske stvarnosti? Zamisel je nastala že pred petimi leti in v šolskem letniku 1983-84 je izšel prvi tak dnevnik kot priloga Mladinske revije Galeb. Prvi dnevnik je bil v prodaji, vendar so ga slovenski šolarji hitro sprejeli in ga pridno uporabljali. Že leto dni kasneje sem se obrnil na slovenske denarne zavode za finančno pomoč, naletel na ugoden odziv in drugi Galebov šolski dnevnik je bil na voljo brezplačno za dijake in šolarje na vseh šolah na Tržaškem.

Izdajo šolskega dnevnika je omogočila finančna podpora slovenskih bank in hranilnic ter pošiljnic. Kaj bi povedali v tej zvezi?

Najprej se moram pristrčno zahvaliti vsem slovenskim denarnim zavodom, ki so uvideli koristnost in utemeljenost te pobude, sprejeli zamisel in jo vsestransko podprli. Vsi se zavedamo, da je slovenska šola temelj, na katerem sloni naša slovenska narodna skupnost. Zato so banke in hranilnice na Tržaškem in Goriškem ne-sebično financirale ta učni pripomoček ter ga ob priliki dneva varčevanja poklonile v dar slovenskim šolarjem. Koristniki dnevnika so to pobudo zelo ugodno sprejeli, saj je v obojestransko korist.

Kakšni so načrti za prihodnost?

V sodelovanju z ravnatelji, učiteljstvom, samih šolarjev in seveda podpornikov, bom skušal Galebov šolski dnevnik, ki postaja tradicija, izpopolnjevati in bogatiti z različnimi zanimivostmi, z morebitnimi dodatnimi razpredelnicami in podatki. Nekateri so izrazili željo, da bi pod posebnimi dnevi v dnevniku bile navedene tudi važne obletnice književnikov, glasbenikov in podobno. V prvem dnevniku je to že bilo, navajanje teh podatkov pa zahteva veliko časa in paznje pri lomljenju strani v tiskarni. V bodoče bom skušal zadostiti tudi tej želji. Načrtov je še veliko: bogatejši tisk, risbe v barvah, mogoče tudi kakšen originalen slovenski strip, več strani zanimivih podatkov. Vse pa je odvisno od tega, koliko bo razumevanja za vse te drage izboljšave in izpopolnitve. Eno pa je gotovo: trudil se bom, da bodo naši slovenski šolarji še vsako leto imeli na voljo slovenski Galebov šolski dnevnik.

DIALOG MED MARKSISTI IN KATOLIČANI

Od 8. do 10. oktobra bodo marksistični in katoliški misleci razpravljali v Budimpešti o temi: »Moralna in družba«. Za to srečanje sta dala pobudo vatikansko tajništvo za neverne in Akademija znanosti na Madžarskem. Iz poročila vatikanskega tajništva pa je razvidno, da bodo pogovori potekali za zaprtimi vrati, saj bodo na srečanju prisotni le udeleženci. Vsak dan bodo časnikarji prejeli obvestilo o poteku srečanja, na koncu pa bodo pobudniki srečanja priredili tiskovno konferenco. Srečanja med marksisti in katoličani na takšni ravni so začela postajati nekaj običajnega takoj po drugem vatikanskem koncilu in za časa papeževanja Pavla VI. Nato pa se je dialog prekinil in ga dejansko ni bilo do današnjih dni.

Srečanje Mohorjevih družb v Celovcu

Po lanskem srečanju v Celovcu so se v torek, 16. t.m., zbrali predstavniki Mohorjevih družb iz Celovca, Gorice in Celja prav na sedežu založbe v Celju, kjer je bilo srečanje. Predsednik celjske Mohorjeve družbe p. Hieronim Žvegljč je orisal delovanje, ureditev in cilje te ugledne slovenske založniške družbe, ki se v slovenskem merilu lahko ponaša z najvišjimi nakladami knjig. Sledila je kratka debata, med katero so posebno gostje iz Celovca in Gorice skušali zvedeti kaj več o delovanju in načrtih založbe. Srečanje je imelo tudi namen, da bi prišlo do tesnejših stikov in vsaj delno skupnega izdajanja knjig, ki bi lahko zanimale bralce vseh treh družb.

Udeleženci srečanja so se nato odpravili na obisk Slomškove rojstne župnije.

V Ponikvah so imeli skupno mašo, ki jo je daroval mariborski škof Franc Kramberger. Ta je v svoji homiliji zelo poudaril misel o kulturni povezanosti Slovencev, ki tako v domovini kot izven njenih meja ustvarjajo vendarle neko skupno kulturo. Tudi kosilo je bilo priložnost za izmenjavo mnenj in navezovanje tesnejših osebnih stikov med udeleženci srečanja. Po kosilu so si udeleženci ogledali Slomškovo rojstno hišo, ki stoji sredi čudovito urejenih nasadov jablan na Slomu.

Udeleženci srečanja so se poslovili z željo za snidenje v Gorici, kjer bo srečanje teh treh sester naslednje leto, vsaj v glavnih obrisih pa tudi z dogovorom, da bi prišlo do skupne izdaje Slomškovega berila, ki ga za 125-letnico smrti pripravlja Bojan Stih.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Trst je tudi mesto globoke vernosti in duhovnosti

Pred dobrim mesecem je kot šestnajsti zvezek zbirke, ki jo izdaja Center zgodovinsko-verških študij Furlanije - Julijske krajine, s sedežem v Trstu, izšel zanimiv zbornik, ki nam prikazuje drugačno sliko Trsta oziroma humanistične tradicije. Gre za knjigo »Trieste tra umanesimo e religiosità« (Trst med humanizmom in vernostjo), ki jo je uredil prof. Pietro Zovatto. Publikacija se nam vsekakor zdi zanimiva, saj razni avtorji, ki so napisali svoje prispevke o pisateljih in pesnikih preteklega in sedanjega doba, odpirajo nov pogled na duhovnost Trsta, ki vsaj v večini zgodovinskih knjig velja za liberalno in laično mesto. Ne bomo rekli, da se s to knjigo spremeni gledanje na tržaško preteklost in na duhovno gledanje Tržačanov, saj so se slednji, kot dokazujejo zgodovinski dogodki, navadno v veliki večini primerov odločali v laičnem smislu, je pa nedvomno res, da je to publikacija, ki vsaj prevrednoti dosedanje poglede in jim dodaja tudi duhovno komponento, brez katere pa vendar tudi ni tržaško mesto in kulturna dediščina, ki je nastajala na teh tleh. Brez te duhovne, religiozne komponente pa skoraj ne bi mogli govoriti o nobeni ustvarjalnosti, ki je že sama po sebi v dimenziji absolutnega. Zato je logično, da tudi še tako laični ali liberalni pisci in ustvarjalci v končni fazi, ne glede na sporočilo njihovega dela, ustvarjajo v neki poduhovljeni, skoraj bi rekli religiozni dimenziji.

V branje nas uvaja Bruno Maier s prispevkom »Književnost in kultura v Trstu«, ki zelo pregledno in zanimivo piše o tržaški povojni književnosti. Gre za pregled, ki bralca vpelje v nekoliko zapleten svet tržaškega političnega in kulturnega dogajanja. Edda Serra v članku »Čut za sveto v poeziji Biagia Marina« nam prikazuje visoko duhovni svet tega pred kratkim umrlega pesnika. Gre za vernost, ki je v pesmih Biagia Marina spojena s pesnikovim gledanjem na življenje in svet. Med drugim pa se pesnikova nagnjenost in izhajanje iz duhovnosti kažeta tudi iz kulturne tradicije, iz katere izhaja, beseda mu je po sv. Janezu Duh. Biagio Marin se torej v tem prispevku kaže kot pesnik globoke duhovnosti.

Urednik zbornika Pietro Zovatto objavlja kar štiri prispevke. Prvi ima naslov »Religioznost in bolečina v Umbertu Sabi«. Kot je znano, je bil Saba po materi judovskega rodu, oče pa se je ob poroki odločil za judovstvo. Čeprav je bil pesnik tesno povezan z laično tradicijo Trsta, njegova dela vseeno kažejo na določeno prisotnost božjega, osrednji lik mu pravzaprav pomeni Kristus, ki je v službi človeka. Avtor nato analizira pesnikova dela, obenem pa tudi nekatere življenjske dogodke, ki kažejo na Sabov odnos do vere, do zakramentov in duhovnosti sploh. Zanimiva je analiza nekaterih Sabovih pisem, ki jih avtor navaja v članku, nekatere izmed teh so v tej publikaciji prvič objavljene.

Tudi naslednji prispevek je izpod peresa Pietra Zovatta. Naslov se glasi »Religioznost v poeziji Line Galli«. Gre za tržaško pesnico, ki je ustvarjala pod precejšnjim vplivom Sabe in drugih italijanskih sodobnih pesnikov. Izoblikovala pa se je v eno vidnejših pesnic, s precejšnjo mero mističnosti, kar daje njenim pesmim posebno dimenzijo poduhovljenosti.

Za italijanskega bralca (a tudi za slovenskega, zaradi Rebulove zelo razčlenjene analize), bo zanimiv članek »Srečko Kosovel - "rudar skrivnosti"«. Rebulu namreč razčleni bogato iščočo duhovnost Srečka Kosovela. Iskanje absolutnega, ki preveva Kosovelovo poezijo, narekuje Rebuli stavek: »če včasih obup lahko povzroči v tem pesniku noč srca, med katero je Bog "na razpoloženju", in če ga kdaj drugič revolucionarna ekstaza kar vrže v samozadostni mistični prostor, je njegov svet vse premočno zasidran na lestvico največjih človeških vrednot, da ne bi bil z globinsko močjo pritegnjen v Kristusovo težnostno polje.«

Podobno bi smeli zapisati o prispevku Fedore Ferluga Petronio »Dragotin Kette in Trst: verski trenutki v njegovi liriki«. Ketteja najdemo v tej zbirki, ki je v bitvu posvečena Trstu, ker je prav to obmorsko mesto navdihnilo nesrečnemu pesniku nekaj najboljših lirik. Gre za zelo skrben prikaz Kettejevega življenja in ustvarjalnosti, ki bo nedvomno obogatil italijanske bralce za novo dimenzijo. Tudi pesnikov odnos do duhovnosti, do vere in Boga kaže, kljub mladosti, izredne globine, ki jih je Fedora Ferluga Petronio primerno poudarila in predstavila.

Kar dva članka sta namenjena časninarju in pisatelju Silviu Bencu. Prvega je napisal Bruno Maier ter mu dal naslov »Silvio Benco kritik in esejist ter Vzdušje prijaznosti«. Gre v bistvu za analizo odnosa, s katerim se je Benco bližal merilom estetike in kritike literarnih del in umetnosti sploh. Gre za zelo umirjen, prijazen odnos, ki mu je bil lasten in kaže na zelo visok človečanski čut, na veliko mero uglašenosti in tudi širine. Pietro Zovatto pa v članku »Silvio Benco ali 'religioznost' buržuja« prikaže tržaški meščanski sloj, ki se iz številnih razlogov oddaljuje od katolištva, takim bralcem je torej pisal Benco, ki se je oddaljil od Cerkve, a hotel ohraniti neki osebni odnos do duhovnosti. Gior-

gio Baroni je napisal članek »Izgubljenost Marcella Fraulinija«, vzgojitelja in pesnika, vsega zaverovanega v neko iskanje odgovora o absolutnem, za katerega ve, a ga ne more odkriti.

Lep prispevek h globljemu poznanju pisatelja Fulvia Tomizze daje Pietro Zovatto s člankom »Fulvio Tomizza med naravno religioznostjo in katolištvom«. Obsežna študija se začneja s prikazom tržaške pisateljske in pesniške tradicije, v nadaljevanju pa lahko bralec stopi na drugo stezo, na stezo odnosa do vere, ki nam prikazuje Tomizzov odnos. Gre za analizo pisateljevih del, ki večkrat prikazujejo vernost Istranov oziroma Tomizzovih junakov. Iz del tega pisatelja bi torej lahko sklepali, da je zanj vera vrednota, ki jo izpričujejo nekateri njegovi liki, tudi duhovnikov. To je vera, ki ima globoko duhovno dimenzijo, a obenem močno socialno-družbeno odgovornost za vernike. Svojevrstna pa je duhovnost, ki se nam kaže iz zadnjega članka. Napisal ga je Fabio Calabrese pod naslovom »Re-

Beri - širi - podpiraj "NOVI LIST"

ligiozne tematike v znanstveni fantastiki«. Gre za prispevek, ki se navezuje na dolgoletno tržaško znamenitost, festivale znanstveno fantastičnih filmov, ki so jih prirejali do l. 1982 v Trstu. Kot je znano, znanstvena fantastika večkrat črpa osnovni motiv iz religioznega vprašanja ali neke duhovne dimenzije, ki jih potem avtorji izvajajo v logiki fantastike. Zdi pa se nam zanimivo, da prav ta članek zaključuje zbornik. To pa zato, ker nam dejstvo, da so v Trstu celo vrsto let organizirali festivale znanstveno fantastičnih filmov, kaže, da je tudi Trst, mesto o katerem pravimo, da je zgodovinsko laično in liberalno, pravzaprav v svojem bistvu žejno duhovnosti, žejno neke religiozne dimenzije, ki bi tako ali drugače osmišljala življenje Tržačana. Znanstvena fantastika je, vsaj tako mislimo, zanimiv simptom te žeje. Festival so ukinili, knjiga, ki je pred kratkim izšla v Trstu in obravnava zanimivo temo religioznosti v mestu, pa dokazuje, da še vedno vlada zanimanje za ta večna vprašanja.

M. T.

Vilenica - prva mednarodna literarna nagrada

Društvo slovenskih pisateljev je sprožilo obsežno akcijo, da bi omogočilo prodor slovenske literature v Evropo in naprej v svet. V tesnem sodelovanju z delovnimi organizacijami si je iniciativni odbor zagotovil potrebna finančna sredstva za izdajo posebej izbranih slovenskih del v tujih jezikih. Na ta način si obetajo vzbuditi pri evropskih založnikih zanimanje za vrhunska dela iz slovenske literature, ki jih je izbrala posebna komisija.

Vzporedno s to hvalevredno akcijo pa je Društvo slovenskih pisateljev ustanovilo mednarodno literarno nagrado Vilenica, imenovano po edinstveni kraški jami v neposredni bližini Lipice. To nagrado bo podelila žirija, v kateri so izvedenci za različne književnosti Drago Bajt, Jože Hradil, Jože Pirjevec, Tone Pertnar, Erik Prunč in Venio Taufer. Za nagrado se lahko potegujejo sodobni pisatelji iz srednjeevropskega kulturnega prostora, ki sega od Baltika do Jadrana oziroma od Berna do Beograda. Nagrada

Vilenica naj bi, kot je zapisano v biltenu Društva, afirmirala slovensko književnost v širšem evropskem prostoru in jo uveljavila kot integralni del te kulture.

Nagrada »Vilenica« bo prvič podeljena v soboto, 20. septembra, v Lipici, v petek zvečer pa bo literarni večer v jami Vilenica, na katerem bo bral iz svojih del nagrajenec kakor tudi člani Društva slovenskih pisateljev. Vsako leto bo ob podelitvi izšla večjezična publikacija Vilenica; v njej bodo poleg besedila nagrajenca tudi odlomki iz del avtorjev, ki so prišli v najožji izbor.

Književnosti majhnih narodov se stežka uveljavijo izven meja ožje domovine, ker so jezikovne nagrade huda ovira. Morda je akcija Društva slovenskih pisateljev eden izmed načinov, da si slovenski pisatelji pridobijo mednarodni sloves. A slej ko prej je kvaliteta del prvi pogoj za uspešen prodor v svet, ki zna bolj prisluhniti intimni umetniški izpovedi kot bleščečim prireditvam.

Z. P.

Naložbe tujih kapitalov in Kitajska

»Kitajska je blizu!« To je reklo, ki se širi v Trstu po pogajanjih med predstavniki Trsta in Kitajske, da bi v Trstu ustanovili veliko skladišče za tranzit kitajskega blaga, zlasti v Srednjo Evropo.

Omenjeni stiki pomenijo splošni preobrat Kitajske do Zahoda po smrti Maočetunga ter aretaciji takoimenovane »tolpe štirih« v letu 1976 in obsodbi četverice v letu 1980. Na procesu niso obsodili samo Maočetungove žene in ostalih treh veljakov, marveč sam Maočetungov sistem glede proizvodnje, tehnologije in kulture po znani kitajski kulturni revoluciji. Obsodba je prišla do veljave zlasti na 12. kongresu kitajske komunistične stranke v letu 1982 ter po zasedanju osrednjega partijskega odbora v letu 1984 zaradi maoističnih zakasnitev pri socioekonomskem razvoju Kitajske.

Pred omenjenim obdobjem Maočetunga in kulturne revolucije je bila na prvem mestu ideološka politika ter je bil daleč na drugem mestu gospodarski in socialni razvoj. Po Maočetungovi smrti pa se je Kitajska vedno bolj istovetila z izbirami na gospodarskem področju. Zdaj imajo prednost reforme politično-gospodarskega značaja 80-letnega vodje Deng Xiao Pinga, ki je bil za časa kulturne revolucije v nemilosti ter zdaj gospodarsko odpira Kitajsko nasproti Zahodu. Deng Xiao Ping se je pojavil po obdobju 1978-1979 ter je prispeval h globokim spremembam v Kitajski. Te spremembe nimajo nobene primere v

celotni kitajski zgodovini. Deng je napravil že leta 1979 številna potovanja v zahodne države za okrepitev stikov zlasti z Ameriko in Japonsko. Po drugi strani pa tudi ni zavrgel zaradi mejnih vprašanj pogajanj s Sovjetsko zvezo, zlasti glede mejne pokrajine Sing Kjang, katero bi hoteli Sovjeti zaradi uranovih ležišč.

Veliki preobrat po Maočetungu in kulturni revoluciji dokazuje dejstvo, da se je zunanja trgovina Kitajske v letih 1978-85 povečala od 20 na 60 milijard dolarjev, medtem ko je znašala v letu 1965 samo 4 milijarde lir. Od leta 1979 so tujci naložili na Kitajskem kar 16 milijard dolarjev. To se približuje na primer dolgovom Jugoslavije v tujini, ki znašajo okrog 19 milijard dolarjev.

Kitajci so sklenili pogodbe za naložbe kapitalov kar z 2.300 tujimi družbami. Nad 1300 tujih družb ima popolnoma samostojno dejavnost na Kitajskem. K temu je treba dodati še tisoče proizvajalnih sporazumov ter na stotine naročil, ki se množijo med Kitajsko in Zahodom po letu 1980.

Zaradi omenjenih sporazumov je kitajska vlada sklenila številne sporazume za zaščito tujih naložb. Odobrila je tudi zakon, po katerem so na Kitajskem možne naložbe z zgolj tujim kapitalom, kar na primer v Romuniji in Jugoslaviji ni možno. Kitajska — pravijo komentatorji — je na ta način v nekaj letih napravila gospodarske poti, do katerih ni prišlo skozi stoletja.

Značilno je, da pod režimom Deng Xiao Pinga odločno podpirajo gospodarske spodbude. Maočetung je svojčas trdil, da je treba vse ljudi rešiti lakote iz skupnega krožnika. Deng pa pravi, da ni noben greh, če je človek bogat. Po kolektivistični uravnilovki v številnih državah — kot smo omenili tudi Romunijo in Jugoslavijo — prihaja do socialnih razlik in kategorij — ki na primer na Kitajskem niso bile nikoli tako velike po letu 1949, ko so komunisti prišli na oblast.

Deng pravi, da noče vrnitve Kitajske v kapitalizem, pač pa hoče sistem svobodnega tržišča ter mora centralno planiranje odstopiti mesto zahodnemu zakonu o ponudbi in povpraševanju. To je tembolj važno za Kitajsko, ker še vedno spada med države takoimenovanega tretjega sveta, kjer znaša letni dohodek na prebivalca samo 300 dolarjev. Deng trdi, naj bi v sedanjem gospodarski sedemletki ustvarili nov tip kitajskega socialističnega gospodarstva ob sodelovanju tržnih mehanizmov. Podobno smo slišali tudi že pred leti v Jugoslaviji.

V tem prehodnem obdobju pa ima Kitajska kot Jugoslavija, čeprav je Kitajska pred Jugoslavijo v zakonodaji o tujih naložbah, podobne probleme glede inflacije in brezposelnosti.

To so gospodarska vprašanja. Druga zadeva so politični režimi, o katerih je bivši jugoslovanski komunistični voditelj Apih pred kratkim v Trstu trdil, da stalinizem kljub gospodarskim reformam še daleč ni prenehal.

E. V.

Rudolf Kresal

Vojna in glad in kruh in kuga

V.

Na mizo je položila majhen zavoj in nekaj premišljevala. Opasala si je predpasnik. Iz omare je vzela majhno skodelico in vlila vanjo nekaj mleka in črne ječmeneve kave. Zamišljeno je stopila k mizi in postavila skodelo pred Ivana. Nato je v roko vzela zavoj. Potežkala ga je. V njenem obrazu ni bilo opaziti najmanjše spremembe. Počasi je odvila časopisni papir. Roka ji je lahno trepetala. Pod časopisnim papirjem je bil še debel rjav zavojni papir. Odložila je zavojček, kakor bi se ga bala razviti. Pogledala je Ivana. Ni trenil. Negibno je strmela predvse v skodelo. Zdaj pa zdaj je namršil svoje temne obrvi. Lasje so mu padali v gostih, kratkih pramenih na čelo. Mehki, otroški lasje, ki so se svetili kakor svila svetlokostanjeve barve. Mati je stopila z nasmehom k njemu, ga pobozala po laseh in vprašala:

»Ali si hudo truden?«

On pa ni od nikogar trpel nobene neznosti. In mati se je samo spozabila, ker ni vedela, kaj naj bi storila, kaj naj bi mu rekla, da bi se mu obraz zjasnil. Trdo, skoro osorno je odgovoril:

»Ne!«

Materi je pomračil obraz. Spet je dvignila majhen zavoj in odvila drug papir.

Na mizi se je zableščal velik kos belega, čisto belega, maslenega kruha.

Ivan je odrevenel.

Mati pa se je milo smehljala. Tako bolno, nežno in presunljivo se je smehljala, da so se Ivanu napele prsi in bi bil zbežal, če mu ne bi ta smehljaj ubil vsako misel. Zastmel se je v prazno.

Mati ga je gledala. Gledala je vanj, ki se je spet počasi zavedal trenutka in strmela zdaj v kruh zdaj v njo. Na mizi se je ob medli svetlobi, ki jo je dajala majhna petrolejka, pobliskavala čista, snežnobela kruhova sredica in gladka, z jajcem prevlečena skorja.

Minute so počasi potekale. Potem pa je Ivan nenadoma, kakor bi bil hotel planiti, vprašal:

»Kje si dobila kruh?«

Mati se je zdrznila in se zmedla.

»Dala mi ga je gospa dr. Šušnikova«, s toliko pridušene bolečine, nejevolje in ponižanja, da je Ivana streslo. V trenutku ga je objela misel, da se je moralo zgoditi nekaj hudega. Prijel se je z obema rokama mize, da bi spet ne zaihtel, da ne bi planilo v večer vse tisto, kar je dušil v sebi že mesece in mesece in si za to ni mogel najti izraza. Vendar njegov obraz je ostal miren, čudno prazen in hladen. Le v njegovih svetlo zročih očeh se je pobliskovalo, da so se oči zdele vdrte v neskončni daljavi. Strmele so mu v votlo, nekam v globoko noč.

Zaslišal je žvenket vilic, žlic in nožev. Mati je iskala nož, kuhinjski nož. Našla ga je. Skrbno ga je obrisala z belo, svežo cunjjo. Potem pa je previdno nastavila na svetlo skorjo. Ostro rezilo se je voljno vdrlo v mehko kruhovo meso. Le prav malo, čisto malo se je uprla skorja, kakor bi bil nekje daleč, zelo daleč zaprasketal majhen ogenj, se je vdala, in nož je padel kar sam od sebe do spodnje skorje, ki je bila mehka, mastna in tenka.

Materin obraz je čudno sijal, ko je rezala kruh. Gledala je tako slovesno, z neko čudno, žalostno svetostjo, ki je Ivan še nikoli ni bil videl. Zazdela se mu je tako tuja, njegovi otroški duši, ki je doživljala od rojstva dan za dnem isto bedo, isti črni, težki kruh, tako tuja in lepa, nerazumljiva, da mu je ob tem pogledu na mater splahnela vsaka misel, vse sovraštvo in ga objelo doslej neznan, toplo čustvo.

Toda vse je bilo kakor blisk.

Bliskovito se je spomnil popoldneva, neskončne vrste čakajočih, vseh kletev in vseh groženj, vsega stoka in vseh tožb. Znova je zaslišal ves vrišč in krik, zagledal mrke, bolne, obupane obraze. In tedaj se je v njem nekaj obrnilo. Vanj je dahnila smrt svoje življenja.

Mati je položila predenj kos belega, maslenega kruha.

Ivan je zardel.

Planil je s stola in se srepo zazrl v kruh, potem v mater. Nastal je neskončno dolg trenutek. Nato pa se je izza mize dvignila tenka, drobna, prosojno bela roka in sunila tisti bleščeči se kruh od sebe.

Huda politična kriza v Avstriji

Krhko zavezništvo med socialisti in svobodnjaki, ki so v Avstriji na vladi od leta 1983, se je dokončno razbilo. Kancler Franz Vranitzky je že napovedal, da bo parlamentu predlagal razpis predčasnih volitev, ki bodo po vsej verjetnosti 23. novembra. Krizo je povzročila sprememba vodstva v svobodnjaški stranki, ki je na kongresu v Inn-

sbrucku izvolila za predsednika 36-letnega Joerga Haiderja. Na kongresu pa je bil poražen dosedanji podkancler Norbert Steger, kateremu je članstvo očitalo, da je vse preveč populistično do socialistov.

Kancler Vranitzky je takoj zbral člane vodstva socialistične stranke, ki je ugotovilo, da je z novim svobodnjaškim vodstvom nemogoče nadaljevati zavezništvo. Novi predsednik Haider velja namreč za voditelja skrajno desno usmerjene struje svobodnjakov. Negativno stališče do novega liberalnega vodstva je zavzel tudi bivši kancler Sinowatz, ki je odstopil, potem ko je bil Kurt Waldheim izvoljen za predsednika republike.

Zamenjava v vodstvu liberalne stranke pa je le zadnji dogodek, ki je dokončno skrhal koalicijo.

V parlamentu se je koalicija opirala na 90 socialističnih in 13 liberalnih glasov, medtem ko jih ima Ljudska stranka 81. Glede možnosti novih koalicij je kancler Vranitzky dejal, da bo vse odvisno od volilnega izida. Vsekakor pa ni izključil možnosti za sestavo takoimenovane velike koalicije med socialisti in Ljudsko stranko, ki je že mnogo let v opoziciji. Voditelj Ljudske stranke Alois Mock je vladno krizo ocenil kot logičen zaključek neuspehov koalicije na vseh področjih. Izrazil pa je željo, da bi sestavili vladno večino, ki bi bila sposobna izvajati politiko, ki naj bi vzbudila novo upanje v ljudstvu.

NOVICE

Nov atentat v Parizu. Iz drvečega avtomobila je neznan zločinec zalučal bombo med množico, zbrano pred veleblagovnico »Tati« v znani pariški četrti Montparnasse. Pet ljudi je bilo na mestu mrtvih, nad 50 jih je ranjenih, med temi se jih enajst bori s smrtjo. To je že četrti atentat v letošnjem septembru v Parizu.

Ameriška vlada je odredila izgon iz Združenih držav 25 sovjetskih uradnikov v službi pri Združenih narodih. Obtoženi so, da so se bavili z dejavnostmi, ki nimajo nič skupnega z Organizacijo Združenih narodov. Ukrep je v mednarodnih krogih vzbudil nekaj začudenja, ker je bil sprejet tik pred srečanjem med Shultzem in Ševardnazejem, ki bi moralo biti odločilno za vrhunski sestanek Reagan - Gorbačov.

V torek, 17. t.m., se je pripetila huda prometna nesreča v Trstu. Cisterna tržaških gasilcev je na Carduccijevi ulici zadela ob avtobus števil. 9. V bolnišnico so odpeljali 45 ljudi. Najhuje je ranjen Francesco De Cesco, star komaj dve leti.

Vse kaže, da bo Trst končno dobil občinsko upravo. Župan bo eden predstavnikov Liste za Trst, podžupan bo socialist. V odboru ne bo — kot se zdi — predstavnika Slovenske skupnosti. Nič jasnega pa še ni glede pokrajine. Predsednik Marchio je izjavil, da ne bo odstopil, odborniki pa so odstopili že pred mnogimi tedni.

EGS IN ČILE

Zunanji ministri evropske dvanajsterice so objavili resolucijo, v kateri zahtevajo osvoboditev priprtih voditeljev čilske opozicije. V resoluciji, ki so jo izdelali med zasedanjem v Bruslju, evropski zunanji ministri izražajo zaskrbljenost zaradi poslabšanja političnega in socialnega položaja v Čilu, obnavljajo podporo demokraciji v državi in obžalujejo krvave dogodke, ki so zahtevali številne človeške žrtve.

—o—

V Ljubljani je umrl znani zdravnik, un. profesor, dr. Bogdan Breclj. Rodil se je l. 1906 v Gorici, v družini zdravnika dr. Antona Breclja. Med drugo svetovno vojno je bil partizanski zdravnik in organizator partizanskih bolnišnic. Maja leta 1945 je bil tajnik Pokrajinskega narodnoosvobodilnega odbora v Trstu, zatem pa se je ves posvetil poklicu in postal vodilen na področju ortopedije v Sloveniji.

Iz grla se mu je v sunku in hlipaje izvil vzklík, da je v tistem večeru oledenelo srce:

»NE MARAM TEGA KRUHA.«

Mati je prebledela, vztrepotala in o-mahnila na stol.

Vsa prestrašena in otrpla od železno trdega vzklíka je tuje gledala v sina:

Lastnega otroka je je bilo strah.

Vsa premagana in tresoča se je z umirajočim pogledom strmela v srepe sinove oči. In ko je videla, da so bile tudi te oči otrple od sreposti, si je pokrila obraz z dlanmi in glasno zajokala.

Ivan se je zavedel. Ves se je sesedel. Vsa trenutna močatost, ves upor, ki je planil iz njega, vse je utonilo v materinem joku. Dušilo ga je. Zamahal je z rokami. Opotekaje se, je stekel okrog mize, padel pred materjo na kolena in jokal z njo.

Večer je potekal.

Mati in sin sta molčala. Zdaj pa zdaj je še kdo zaihtel. Bila sta kakor priklenjena drug na drugega. Ivan je klečal tesno ob njej in skrival obraz v njeno naročje. In čez nekaj časa je mati tožeče spregovorila:

»Ko sem prišla tja, me osorno vpraša, "kaj želim". Pozdravila sem in jo prosila... prosila... kruha, samo malo kruha. Nekaj časa me je zmerjala. Sama ne vem, zakaj me je zmerjala. Da je bil moj mož pijanec, je vpila. In da bi bil lahko boljše poskrbel za družino. Rekla sem ji, da ve, kje je, da ga že tri leta ni doma, da že nekaj mesecev ni glasu o njem. Hotel sem ji reči, da tudi drugi očetje, ki niso bili pijanci, niso bolje poskrbeli za svoje družine, ampak so šli, kakor so morali oditi vsi, in zapustiti doma samo revščino. Pa mi ni pustila priti do besede. Povedala sem ji, da si

stal več ko pet ur pred pekarno, da kruha nisi dobil, da jih je veliko odšlo brez kruha, ker ga je zmanjkalo. Ona pa je vpila, da ga tudi ona nima, in da pri njej ni pekarne. Malo sem še postala. Nisem mogla oditi. Čez nekaj časa se je vnesla. Jokala sem. Drugače nisem mogla. Potem pa se je nenadoma nasmehnila. Poklicala je služkinjo in ji velela, naj prinese kruh in veliko papirja. Služkinja je prinesla velik maslen kolač in papir. Gospa je odrezala kruh in služkinja ga je morala zaviti. "Dobro ga zavij!" je glasno in osorno večkrat ponovila. "Vi pa, da ne črhnete!" je rekla meni. "Pojdite!" je dejala, mi odprla vrata in jih za menoj zaloputnila. Potem pa — potem Ivan!« je vzklíknila, ga objela in spet krčevito zaihtela.

Ivanovo telo je podrgetavalo.

A jokal ni več.

V njem je kipel upor.

Zahotelo se mu je maščevanja.

Vendar vse je bilo tako otroško in nedolžno. Srce mu je nemirno utripalo in hotelo biti samo dobro, samo dobro. Vsake hude misli ga je bilo sram. A čutil je, kako ga misel hudega od trenutka do trenutka vse bolj osvaja, in da se duša že pokorava zavesti krivice.

Misel v njem je zmagala. Misel, ki jo je rodilo čustvo, misel, ki je zrasla iz ponižanja.

Materi se ni izdal.

Prosil jo je odpuščanja.

Mati pa je odkimala.

Pobožala ga je po laseh in s trudnim glasom rekla:

Ne, Ivan! Ne smela bi tako prositi. Saj sem vnaprej vedela, kako bo. Pa sem vseeno šla. Morali bi potrpeti do jutri. Potem

pa bi ti moral po tolikem čakanju biti brez kruha.«

Ivan je sklonil glavo. Oči so se mu samo zalesketale. A solza ni pritekla.

»In Anica in Draga sta bolni,« je dostavila mati.

»Bolni?« je tiho vprašal Ivan.

»Da. Popoldne sta zboleli. Moj Bog, pozabila sem nanju.«

In je stekla k njima.

KUGA

Zima je bila dolga in huda in pomlad je prišla pozno. Prišla je, da so ljudje gledali, kako je zmagovala mračne dni. In ko je španski bezeg ozelenel, ko se je popje divjega kostanja razvilo in pognalo prve svetle, nežnozelenelne liste, so ljudem priče oči stekleniti in v udih so čutili vsak dan večjo otrplost. Lotevala se jih je čudna utrujenost, da so kar iznenada sedli v kak kot in niso več vstali. Gledali so široko, oči so jim bile zalite s solzami, da so neprenehoma lesketale, kakor svetlo motno steklo na soncu. Nekaj časa niso vedeli, kaj jim je. Potapljali so se v misli, a misli so bile od minute do minute vse težje. Na koncu jih je obhajal samo še nerazumljiv občutek nečesa sivega, neskončno mračnega in zoprnega. Potem jim je pešal vid. Gledali so skozi neko sivo, mrzlo meglo, ki se je uro za uro bolj gostila. In gledali so tako široko, da so v očeh začutili skeleče bolečine. Oči so imeli vsak dan bolj izbuljene od napora, da bi tisto težko, ubijajočo meglo razpršili. Pa je bilo vse zaman. Ljudje so umirali. Umirali so na smrt utrujeni. In zadnji dih je bil edina rešitev.

(dalje)